

Kunnanvaltuusto	§ 12	08.02.2021
Kunnanhallitus	§ 35	22.02.2021
Sivistyslautakunta	§ 40	12.10.2021

Valtuustoaloite: Maksuton aamupalatarjoilu peruskouluihin

72/00.02.00/2021

Kunnanvaltuusto 08.02.2021 § 12

Vasemmistoliitto ja muut allekirjoittaneet esittivät seuraavan valtuustoaloitteen valtuuston kokouksessa 8.2.2021:

"Maksuton aamupalatarjoilu peruskouluihin

Koululaisten aamut ovat kiireisiä, osa joutuu heräämään koulukyytien takia hyvin aikaiseen ja osalla älylaitteet vievät huomion aamupalasta, ja vanhemmat eivät aina ole paikalla valvomassa, että aamiainen syödään. Monella vanhemmalla on huoli siitä syövätkö lapset aamupalan ennen kouluun lähtöä. Tämä huoli ei ole aiheeton, sillä Terveystieteiden tutkimuslaitoksen kouluterveyskyselyn mukaan peruskouluikäisistä huomattava osa ei syö aamupalaa joka arkiamu. 4. ja 5. luokkalaisista luku on 26 prosenttia, ja 8. ja 9. luokkalaisten osalta jopa 41,4 prosenttia.

Kaikissa kodeissa ei ole samanlaisia edellytyksiä huolehtia ravitsevasta aamiaisesta. Sosiaalibarometri 2020 on osoittanut koronakriisin näkyneen kunnissa toimeentulon ongelmina. 73 prosenttia sosiaalityöntekijöistä katsoo, että kriisi on lisännyt muun muassa ruoka-avun tarvetta, mikä on vääjäämättömästi vaikuttanut myös koululaisiin.

Tutkimukset ovat osoittaneet linkin terveellisen aamupalan ja koulumenestyksen välillä. Niissä kunnissa, joissa koulut ovat tarjonneet ilmaisen aamupalan, ovat tulokset olleet positiivisia. Esimerkiksi Lahdessa on syksystä 2019 asti tarjottu viikoittainen aamupala neljässä koulussa, jotka on valittu kokeiluun sosioekonomisin perustein. Aamiainen on auttanut paitsi jaksamaan koulutyössä, myös mahdollistanut aikuisten kiireettömän kohtaamisen ja kartoittamaan koululaisten elämään mahdollisesti liittyviä haasteita. Kokeiluista saadun palautteen perusteella yhteisöllinen koulupäivän aloitus on rauhoittanut oppilaita ja antanut koulutyöhön hyvän lähtökohdan.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että kunta tarjoaa jatkossa perusopetuksen oppilaille maksuttoman aamupalan kouluissa. Toimella pystymme tasaamaan oppilaiden välisiä sosioekonomisia eroja sekä rauhoittamaan koulupäiviä. Esitämme myös, että maksuttoman aamupalan tarjoamisen vaikutuksia oppilaiden jaksamiseen ja hyvinvointiin seurataan.

Vasemmistoliitto
Emilia Kankaanpää"

Päätös: Valtuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite 1. Aloite

Kunnanhallitus 22.02.2021 § 35

Kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus lähettää aloitteen kasvatus- ja sivistyslautakunnan valmisteltavaksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Kunnanhallitus 22.02.2021 § 35

Kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus lähettää aloitteen kasvatus- ja sivistyslautakunnan valmisteltavaksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Sivistyslautakunta 12.10.2021 § 40

Valtuustoaloitteen mukaista aamupalan tarjoilua koskevaa valmistelua on tarkasteltu kustannusten, koulukuljetusten, perusopetuslain ja Opetushallituksen ohjeistuksen kautta. Lisäksi esille tuodaan joitakin yksittäisiä huomioita.

Aamupalakustannus

- Vuoden 2021 suoritehinnan mukaisesti kouluittain ja yhteensä/lukuvuosi (tiedonanto Palvelupäällikkö, Ateria- ja puhtauspalvelut, sp. 20.8.2021), suoritehinta perustuu lv. 2020–2021 toteutuneeseen kuluun
- Laskennassa on huomioitu lukuvuoden koulupäivien määrä 190 (arkipäivien vuoksi lv. 2021–2022 koulupäiviä on 188)
- Valvovat opettajat koulun koosta riippuen 1–3 henkilöä, kerta 45 min (aamupalakustannus suoritehinnan ja opettajien työtuntien perusteella laskettuna, jos aamupala toteutettaisiin samalla tavalla kuin Lahden kokeilussa, on liitteessä 1.
- Laskennalliset suorat kokonaiskustannukset ovat yhteensä 995 114,15 € / lukuvuosi.

Koulukuljetuksen vaikutus aamupalan tarjoamismahdollisuuksiin

- jokaisella koululla on kuljetusoppilaita, eikä kuljetuksia voi aikaistaa
- aikaisin lähtö
- kuljettajien työaikalainsäädäntö määrittelee päivittäisen työajan

Koulukuljetuksessa olevien oppilaiden määrä on liitteessä 2.

Muita huomioita

- Emme voi velvoittaa kaikkia aamupalalle, sillä perusopetuslaki ei anna tähän mahdollisuutta (POL 31§: Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria.)
- Opetushallituksen ohjeistuksessa suositellaan mahdollisuutta maksuttomaan ravitsevaan välipalaan, mikäli oppitunnit jatkuvat pitempään kuin kolme tuntia koululounaan jälkeen. Lisäksi oppilaalla tulisi olla mahdollisuus koulusta saatavaan maksuttomaan tai maksulliseen välipalaan tai kotoa tuotujen eväiden syömiseen viihtyisissä oloissa silloin, kun koulutuntien ajoittuminen tai harrastukset sitä edellyttävät. Opetushallituksen mukaan kotona syöty aamiainen varmistaa aamupäivän jaksamisen. Kouluruokailu kuuluu kaikille | Opetushallitus (oph.fi) 15.9.2021
- Mikäli oppilas osallistuu koulun maksulliseen iltapäivätoimintaan, hänelle tarjotaan välipala.
- Yhdenvertaisuus: oppilaiden koulupäivä alkaa lukujärjestysteknisistä syistä eri aikaan ts. aloitusaika ei ole kiinteä, jolloin kaikilla oppilailla ei ole mahdollisuutta osallistua aamupalalle
- Koulupäivän kestolla on enimmäismäärä, joten koulupäivää ei voida myöhästyttää aamupalan vuoksi
- Ehnroosin koululla ei toistaiseksi ole omaa ruokalaa, ruokailu järjestetään Keudan tiloissa

Aamupalatarjoilua voisivat edistää

- Tavoitteena oleva kerhorahoilla kokeilu mahdollista, mikäli valtionavustuksen myöntäjä käyttötarkoituksen muutoksen sallii
- Nuorisotyön mahdollisuus osallistua: onnistuu, olisi mahdollista yläkoulussa
- Ruokahuollon puolella myös tutkittu mahdollisuutta

Lahden kokemuksia aamupalatarjoilusta

- Kokeilun mahdollisti hyvinvointihankkeelle osoitettu raha
- Lähteen koulu: aluksi ilmainen, muuttui maksulliseksi, jolloin oppilaat lakkasivat osallistumasta
- Kärpäsen koulu: valvojina olivat terveydenhoitaja ja koulunuorisotyöntekijä, ajankohta oli ainoastaan torstaisin kello 8:00-9:15, jolloin koulun opettajilla yhteissuunnittelu-aika
 - aamiaiselle tultiin kuin kerhoryhmään, jossa sitouduttiin olemaan, syötiin, juteltiin ja pelattiin lautapelejä
 - oppilaita osallistui noin alussa 100 ja väheni 40–50 oppilaaseen (N=n. 600)
 - koettiin kiireettömäksi rupatteluhetkeksi.

Aamupala voi olla tärkeä osa lapsen päivittäistä ravinnonsaantia. Aamupalatarjoilun järjestäminen peruskoulujen toiminnan yhteydessä lisää kuitenkin merkittävästi kustannuksia. Järjestämiseen liittyy lisäksi merkittäviä haasteita, jotka aiheutuvat muun muassa koulukuljetukseen liittyvästä kokonaisuudesta. Aamupalan tarjoamiseen liittyy myös haasteita oppilaiden tasa-arvoisesta kohtelusta Perusopetuksen opetussuunnitelman

arvopohjasta ja Perusopetuslain lähtökohdista tarkasteltuna.

(Valmistelija / lisätietoja: opetuspäällikkö Janne Mäkinen, sähköposti janne.makinen(@)mantsala.fi ja pedagoginen TVT-asiantuntija Jaana Palviainen, sähköposti jaana.palviainen(@)mantsala.fi)

Palvelualuejohtajan päätösesitys:

Sivistyslautakunta päättää hyväksyä aloitteen johdosta esitetyn selvityksen ja esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että valtuusto päättää katsoa vasemmistoliiton ja muiden allekirjoittaneiden aloitteen 8.2.2021 §12 tulleen käsitellyksi.

Käsittely:

Käsittelyn aikana jäsen Liisa Tamminen esitti, että asiaa selvitetään edelleen siten, että tarjottava aamupala olisi edullisempi ja helpompi järjestää.

Koska esitystä ei kannatettu, puheenjohtaja totesi esityksen rauenneen.

Päätös:

Sivistyslautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Liite 1. Aamupalakustannus suoritehinnan ja opettajien työtuntien perusteella laskettuna Lahden kokemusten perusteella

Liite 2. Koulukuljetuksessa olevien oppilaiden määrä Mäntsälässä